

BRUSSEL

Familienamen zijn een vrij recent fenomeen in de westerse geschiedenis. Tot voor 1200 hadden we alleen maar een voornaam. De opkomst van de steden maakte familienamen noodzakelijk, maar het duurde tot 1794 vooraleer hierover wetgeving kwam.

André Baert, voorzitter van de Aalsterse afdeling van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, loodst ons door de geschiedenis van de familienamen.

“Tot voor 1200 had iedereen in onze contreien één naam. Een voornaam dus. Die werd niet bij de geboorte, maar bij de doop gegeven. Omdat mensen toen in kleine groepen leefden, was de verwarring tussen lieden met dezelfde naam eigenlijk niet mogelijk.

In de 13e eeuw veranderde het maatschappelijk bestel danig. De steden kwamen tot bloei. Mensen gingen in grotere groepen samenwonen, dus was er meer kans op naamsverwarring. Welke Godfried werd bedoeld? En welke Hildebrand? Er was nood aan een middel om deze Godfried van gene te onderscheiden. En dat middel werd gevonden: de bijnaam. Die koos je niet, die kreeg je.

Er zijn vier klassieke soorten bijnamen. De patroniemen of afgeleiden van de naam van de vader (Peeters) of de moeder (Mariën), geografische namen (Van Impe, Brusseleer, Van Brabant), beroepsnamen (Desmet) en de echte bijnamen die verwijzen naar een karaktertrek of een uiterlijk kenmerk (De Witte, De Vos).

Zo kwam er toch iets van een stramien om de ene stedeling van de andere te onderscheiden. Zij het dat men zich daar niet echt door gebonden voelde. Je kon tijdens je leven gemakkelijk een paar keer van naam veranderen. Ging je je bijvoorbeeld in een andere omgeving vestigen, dan kon het gebeuren dat de mensen jou daar niet meer zozeer een De Witte vonden, dan wel een De Grote.

Het was wachten op de Franse revolutie, op het einde van de 18e eeuw, voor een wet op het geven van familienamen. Met de wet van 23 augustus 1794 werd de verplichting ingevoerd om elke nieuwe geborene de familienaam van de vader te geven en dat zo ook in het bevolkingsregister te laten inschrijven.”

Uit: De Standaard